

Biblioteka
Prozna putovanja

Naslov originala
Barbara Gawryluk
Moje Bullerbyn

Copyright

© Barbara Gawryluk, 2010
© Cover illustration flashvector (depositphotos.com)

© 2024, za srpski jezik Odiseja

Co-funded by the
Creative Europe Programme
of the European Union

Objavlivanje ove knjige pomogao je program „Kreativna Evropa” Evropske unije.

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Barbara Gavriluk

MOJE BUČNO SELO

Prevela s poljskog
Mila Gavrilović

ODISEJA
Beograd, 2024.

Odluka

Uradili su to! Ne mogu da verujem!

Bila sam ubeđena da je to nemoguće.

Niko me ništa nije pitao. Nikoga nije bilo briga šta osećam.

Iako su govorili drugačije:

„Nato, znam da ti je teško, ali proći će. Videćeš, sve će biti dobro” – mamine reči.

„Ćero, ponekad čovek mora da donosi teške odluke, ali sigurno ćeš nas na kraju razumeti” – tatine reči.

„Kad ti bude loše, ti zovi ili piši mejlove. Dolazićeš kod nas za praznike i za svaki raspust” – dekinе reči.

Samo baka nije ništa govorila, ali je iz dana u dan bila sve uznemirenija. Primetila sam to po stvarima koje je u poslednje vreme kupovala. Kad god je zabrinuta, ide u kupovinu. Kaže da je to smiruje. Nova bluza, krema, pa čak i jogurt ili sladoled – delovali su lekovito na nju. Frižider se jedva zatvarao. A njena soba je bila puna nepotrebnih šalova i kremica.

Tokom raspusta sam saznala da se ne vraćam u svoju školu, da ću novu školsku godinu početi u novoj školi, u drugom gradu i... drugoj zemlji!

A sve je počelo sasvim nevino. Te večeri mama i tata su sazvali porodični sastanak. U našoj kući se svaki čas održavaju takvi sastanci. Jer kad živiš s babom, dedom, roditeljima i mlađom braćom, neke odluke morate da donesete zajednički. Nisam naročito luda za tim sastancima, mada sam jednom, tokom nekog većanja, uspela da ih ubedim da letujemo na jezerima. Te godine nikud nismo otputovali. Mama i tata su nerado govorili o tome, ali sto puta sam čula da imamo problema s novcem.

„Ovo nam je jedna od najtežih odluka u životu”, počeo je tata, a mene je prepao njegov ozbiljan glas. „Nismo mogli, nažalost, ni da odložimo ni da promenimo. Verujte, mama i ja smo pokušavali na sve moguće načine, ali na kraju smo ipak presekli.”

„O čemu govoriš?”, osećala sam da to neće biti dobra vest. Moja mlađa braća, koja obično brbljaju bez prestanka, sedela su mirna kao bubice, a baka i deka su zurili u sto.

„Moraćemo da odemo iz Krakova na neko vreme i da živimo na drugom mestu...», oklevao je tata, čulo se kako mu glas podrhtava.

„Čekaj, ko mora da ode? Ti i mama?», želela sam da što pre saznam o čemu je reč. Kad su njih dvoje sami otputovali u Grčku na odmor, i nije bilo tako loše, iako su baka i deka jedva izašli na kraj s blizancima.

„Ne, Nato”, mama je pritekla u pomoć tati. „Mi smo porodica i treba da se držimo zajedno. Tata i ja smo dobili izvanrednu ponudu za posao. Dugo smo razmišljali, ali kad smo saznali da će u bolnici u kojoj radimo zatvoriti naše odeljenje, shvatili smo da sudbina tako hoće i da treba otići iz zemlje. Mi ćemo

imati novi posao, blizanci novi vrtić, a ti, Nato, novu školu. Svi ćemo početi novi život...”

„Novi život? Ali gde? Kuda nameravate da odete?!” – vikala sam. „U Varšavu? Ili u neko selo? Šta je s mojim drugaricama? A s mojom sobom? Samo što smo je okrečili! Ne idem ja nikud. Mogu da ostanem s bakom i dekom i da vas posećujem.”

„Ne možeš, Nato. Ne selimo se ni u kakvo selo, niti u Varšavu”, duboko je uzdahnuo tata. „Odlazimo iz Poljske. Dobili smo ponudu da radimo u bolnici u Švedskoj. Na dve godine, za sada. Posle ćemo videti. To je velika šansa za sve nas, gledaj na to kao na životnu avanturu.”

„Avanturu? Boli me uvo za takvu avanturu! I za vaš posao! I za tu Švedsku! Gde je to uopšte? Sto posto negde bogu iza tregera!”

„Ja znam”, oglasio se Bartek sasvim neočekivano. „Tamo živi Deda Mraz.”

„I stalno je mrak i pada sneg”, suflirao mu je Franek. „Kao i svuda bogu iza tregera.”

„Još ćemo razgovarati o tome kako je tamo.” I mama je bila prilično uzrujana. „Želeli bismo da razumete da neke odluke moraju da donesu odrasli. Ovde nije reč o tome da li je lepše letovati na planini ili na moru. O tome smo mogli da diskutujemo i da saslušamo vaše predloge. Sada, nažalost, imamo ozbiljne probleme. Uostalom, i vi ste ih u poslednje vreme i te kako osetili na svojoj koži.”

To je tačno. Nije bilo lako. Prvo je tata prodao našu prelepu vikendicu na planini. Potom smo zamenili ganc novi auto za neku raspalu krntiju. Svake večeri su nešto šaputali u kuhinji,

a ponekad su se i baka i deka uključivali u razgovor. Jednom sam čula kako mama plače, a tata više na nju. A ranije se nikad nisu svađali.

„Onda povedite blizance, oni ionako najviše vole kad su zajedno”, odlučila sam. „A ja ću ostati s bakom i dekom.”

„Nato, znam da bi baka i deka učinili sve da ti udovolje, ali ja bih svisnula bez tebe”, rekla je mama s tugom u očima. „Ne mogu ni da zamislim da treba da se rastanemo. Moramo se držati zajedno, naročito sada, kad je teško. Baka i deka će se snaći bez nas, napokon će malo danuti dušom.”

Deka se nakašljao, a baka je odglumila da ima neka hitna posla u kuhinji.

„Imamo mesec dana da se spremimo za preseljenje”, rekao je tata. „Mama i ja već nekoliko nedelja učimo švedski. Srećom, za početak je dovoljan i engleski. To je bio jedan od uslova za sklapanje ugovora. Živećemo u gradiću Dalvik, u centralnoj Švedskoj. Dobićemo divnu kuću s dvorištem. Dečacima je vrtić preko puta kuće, a i tvoja škola je u blizini. Sve će doći na svoje...”

„Ništa neće doći na svoje! Ama baš ništa! Zašto ste to krili od mene?! Zar treba da tek tako nestanem iz odeljenja? Da me izbrišu iz dnevnika? A šta je s mojim plesom? Trebalo je da pređem u novu grupu! A Antoška? Marta? Zaboraviće me skroz! Moje najbolje drugarice!”

„Ako su ti prave drugarice, neće te zaboraviti”, oglasio se deka. „Nije Švedska preko sveta. To je samo dva sata avionom. Dolazićeš često kod nas. Ne mogu ni da zamislim da nećeš. I viđaćeš se s njima redovno.”

„A u novoj školi ćeš imati nove drugare”, dodala je mama nesigurno. „Niko te ovde neće izbrisati, znaju već da odlaziš na neko vreme i da ćeš se za nekoliko godina vratiti.”

„Za nekoliko godina? Znete li vi koliko je to *nekoliko godina*? Svi će me ovde zaboraviti, ali svi!”

„Nato, ne dram!” ubaci se tata. „Imaš internet, Skajp, telefon. Kad se tamo usidrimo, moći ćeš da pozoveš Antošku i Martu na zimski raspust.”

„Sve ste već isplanirali, zar ne?” Suze su mi same navirale na oči, iako sam se iz petnih žila trudila da ne zaplačem. „Čemu onda ovaj glupi kućni savet? Nije ovo nikakav savet! Ovo je... ovo je... brifing!”, izdrala sam se i otišla u svoju sobu.

Stavila sam slušalice, pustila muziku i sklupčala se u fotelji. Više nisam mogla da zadržim suze.

Potom su nastupile tri tihe i mirne nedelje. Glumila sam da me se preseljenje ne tiče. Roditelji su po ceo dan bili van kuće. Nisu više radili u bolnici. Učili su taj čudni jezik po nekoliko sati dnevno. Čula sam da ću i ja morati da ga naučim! Moj engleski, kao, nije dovoljan! A možda ipak... Engleski mi je zapravo bio omiljeni predmet u školi. Zanima me da li Šveđani govore engleski. Ne! Uopšte me to ne zanima! Ne zanima me! Neću da idem!

Baka i deka su mnogo vremena provodili s blizancima, jer je njihov vrtić tokom avgusta bio zatvoren. A ja sam visila kod Antoške ili kod Marte, ili one kod mene. Ni one nisu nikud otišle na letovanje.

„Nati, ne sekiraj se”, tešila me je Antoška. „Sećaš se kad se Sebastijan odselio u prvom razredu? Onaj iz prvog jedan?”

Njegova mama je dobila posao u Irskoj, pa je prvo otišla sama, a on je ostao s bakom. Onda je nakon nekoliko meseci i on otišao kod mame. A sada je opet u Poljskoj. Vidiš kako je to proletelo?”

„Ali, njega nije bilo samo godinu dana, a osim toga”, razmišljala sam, „što si mlađi, lakše je, rekla bih. I blizanci se raduju preseljenju. Ne prestaju da pričaju o Švedskoj, samo gledaju u kartu i proveravaju sve živo na internetu, a pred spavanje traže da im se čitaju ili *Klinci iz Bučnog sela* ili *Emil iz Leneberje*”.

„Vidi, Nato”, ubacila se Marta, „ako je u toj Švedskoj kao u Bučnom selu, onda to i nije tako loše.”

„Ma daj!”, zasmejala se Antoška. „To je zastarelo. Moja baba je čitala tu knjigu kad je bila mala. Tako je bilo davno.”

„Ali gradić u koji se Nati seli ima iste takve crvene kućice”, branila se Marta. „Bartek i Franek su mi pokazivali slike.”

„Obećajte mi da ćete me posetiti”, opet sam se strahovito rastužila.

„Časna reč!”, svečano su obećale Antoška i Marta.

Do poslednje nedelje pred polazak nadala sam se da će se nešto promeniti. Da će roditelji naprosto odustati. Ili da će im direktor švedske bolnice napisati kako mu ipak nisu potrebni. Ili da će im neko iz Krakova ponuditi neki odličan posao. Ili da će, ipak, odlučiti da ostanem s bakom i dekom.

Ali ništa od svega toga. Naredni dani bili su potpuno sumanutni i shvatila sam da niko i ništa neće odvratiti moju porodicu od velikog preseljenja.

Hip-hop

Moji roditelji su želeli da sviram violinu. Ipak, odustali su posle dve godine. Triput su mi menjali nastavnika. Treći im je najzad rekao da od toga nema ništa. Bili su to najodvratniji časovi koje su mogli da mi prirede. Neopisivo dosadni i mučni. Ja sam želela da plešem! Uostalom, i sami su videli da svaki slobodan trenutak provodim pred ogledalom. Vežbala sam različite pokrete i koreografije koje sam pohvatala na televiziji.

I odlično se namestilo, jer baš kad sam krenula u prvi razred, u Domu kulture su oglasili upis u novu plesnu školu *Junior Dance*. Još sam na prvom času shvatila da je to to! Nisam mogla da dočekam petak. Punih sat vremena smo igrali uz muziku i učili razne plesove.

„Premali ste da biste se odmah opredelili za određeni stil”, govorili su nam instruktori. „Za početak treba samo da se krećete uz muziku.”

Svi su se mrdali, skakali i vrteli ukrug. Posle smo počeli da učimo različite plesove, i odmah sam znala da mi se najviše dopada hip-hop. I kod kuće sam neprestano vežbala. Čak sam i za rođendan dobila kurs hip-hopa na ce-deu.

Jednom sam čula mamu kako kaže tati u kuhinji:

„Više bih volela da uči neki drugi ples. Zašto ih ne uče da plešu valcer ili tango?”

„Ima vremena za valcer i tango”, tata je imao sasvim drugačije mišljenje. „Zar ne znaš da sada sva deca žele da đuskaju kao oni klinci na televiziji? To su njihovi idoli, kao što su nama bili pevači.”

„Znam, znam, ali taj hip-hop mi je nekako sav... izuvijan.”

Tata se zasmejao iz sveg glasa i pozvao me u kuhinju.

„Nato, da li vi u plesnoj školi učite samo taj hip-hop?”

„Naravno da ne!” Morala sam sve da im objasnim. „Ali hip-hop je najbolji, najzanimljiviji. I pred kraj godine ćemo osmisliti zajedničku tačku i imaćemo nastup. Doći ćete da me gledate?”

Debela sveska

Skoro da se uopšte ne sećam kako smo se oprostili na aerodromu u Krakovu. Uostalom, baka i deka su nas nekako sumnjivo brzo izgrlili i nisu ušli s nama na aerodrom. Baka je na rastanku izjavila:

„Upisala sam se na kurs za kompjutere. Sutra počinjem. Za nedelju-dve očekujte prve mejlove od mene. Što bih ja bila gora od deke!”

Živa istina. Deko savršeno barata kompjuterom. I sve je sâm savladao kad je otišao u penziju.

„Jedina korist od vašeg odlaska je to što će mi sada kućni računar biti stalno na raspolaganju”, kazao je. „Vi ćete morati da delite laptop.”

Još nije znao da se oko kompjutera više neće otirati s Franekom i Bartekom već s bakom!

S Martom i Antoškom sam se pozdravila nekoliko dana ranije. Poklonile su mi uramljenu fotografiju na kojoj smo nas tri.

„Obavezno je stavi na radni sto u svojoj novoj sobi. Kad budeš tužna, samo pogledaj u nas”, rekla je Marta dok mi je uručivala poklon. Stvarno smo imale otkačene grimase na toj fotografiji. Uslikala nas je učiteljica na ekskurziji u Pjenjinama.

I sa učiteljicom sam se videla. Svratila je kod nas dva dana pre puta. Baš u trenutku kad sam se posvađala s mamom zbog pakovanja.

„Ne moraš da nosiš toliko stvari, Nato”, rekla je. „Počinjemo novi život, kuća će nam biti kompletno opremljena. Ja pakujem samo odeću i nešto knjiga. A igračke ti zasigurno neće biti potrebne, mislim da si ih odavno prerasla”, pogledala je u kutiju iz koje su virile moje plišane igračke, lutke, a pre svega – Batikov rep.

„Sad mi je zabranjeno i da se igram?!”, dreknula sam na nju i baš u tom trenutku ušla je učiteljica, kojoj je deka otvorio vrata.

„Dobar dan, Nato, izgleda da sam došla u pogrešnom trenutku, ali želela sam da se pozdravim s tobom”, rekla je stidljivo. „Donela sam ti nešto.” Iz tašne je izvadila svesku sa koricama na šarene leptiriće. „Znam da danas retko ko piše dnevnik, sada svi pišu blogove. Ali imam za tebe jedan predlog. Volela bih da svakog dana zapišeš u ovu svesku jednu važnu misao. Nešto što ti se dopalo, nešto što te je uznemirilo ili nešto što bi želela da zapamtiš. Ja to radim već godinama i imam mnogo takvih svezaka. Ako budeš želela, kad se vratiš, zajedno ćemo čitati to što si zapisivala, tako ćeš mi opisati svoj boravak u Švedskoj. Zavidim ti zbog te avanture, iako znam da ti u njoj ne vidiš ništa lepo.”

„Zbog čega mi zavidite?”, i dalje sam bila tužna i besna na mamu zbog onih igračaka.

„Zato što ćeš videti drugu zemlju i to ne kao na putovanju, kad je samo obiđemo na brzinu i vratimo se kući. Moći ćeš da živiš malo drugačijim životom, da vidiš šta rade tvoji vršnjaci u Švedskoj, po čemu se razlikuju od tebe, da li gledaju iste filmove, slušaju istu muziku, šta ih zanima, kako provode slobodno vreme.”

„Briga me za sve to”, breknula sam se. „Znam kako JA želim da provodim slobodno vreme. Želim da plešem u *Junior Dance-u*.”

„Moći ćeš da razgovaraš na engleskom, sigurno ćeš brzo naučiti i švedski”, uveravala me je učiteljica. „Obećaj mi da ćete Bartek, Franek i ti razgovarati samo na poljskom. I ne slutiš kako se maternji jezik brzo zaboravi u stranoj zemlji.”

„Kad se Sebastijan vratio iz Londona, neprestano je ubacivao engleske reči!”, prisetila sam se.

„Zato ti i poklanjam dnevnik. Dnevnik smeš da pišeš samo na poljskom!” Učiteljica me je zagrlila na rastanku i bacila pogled na kutiju sa igračkama. „Mislim da je mama u pravu”, osmehnula se. „Kad si se poslednji put igrala lutkama ili plišanim životinjama?”

„Batika obavezno nosim”, ostajala sam pri svome.

„Batik je ovaj prugasti mačor?”, upitala je učiteljica. „Mislim da će ti roditelji dopustiti i da ga uneseš u avion kao ručni prtljag. Tvojoj braći je mnogo teže, nije lako odabrati koje će autiće, kocke i dinosauruse poneti sa sobom.”

U Bartekovoj i Franekovoj sobi bilo je sumnjivo tiho. Učiteljica i ja smo zavirile unutra. Na podu su ležale tri kutije. Na jednoj je bilo napisano „Bartek”, na drugoj „Franek”, na trećoj... „baka i deka”. Ta je bila već maltene puna.

„Baka najviše voli da slaže slagalicu i pravi zamak duhova, a deka voli trkanje na stazi i voziće. Zato ćemo im to ostaviti”, objasnio je Franek.

„Baki ostavljamo i trefl, tiranosaurusa i diplodokusa, a deki vatrogasce i garažu”, odlučio je Franek.

Zatvorile smo vrata. Nije im bila potrebna naša pomoć.